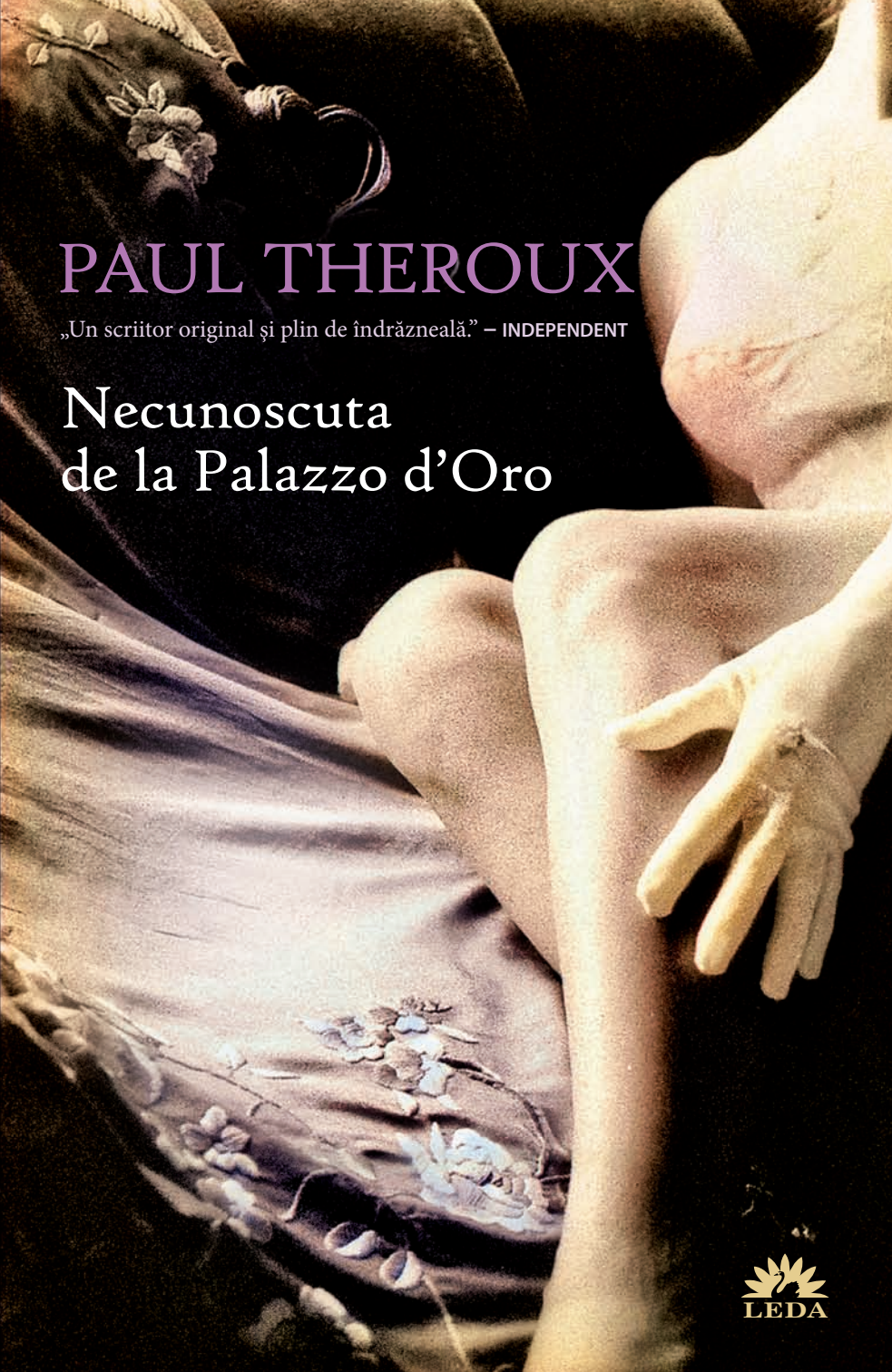

PAUL THEROUX

„Un scriitor original și plin de îndrăzneală." – INDEPENDENT

Necunoscuta de la Palazzo d'Oro

LEDA

1

ACEASTA ESTE SINGURA MEA POVESTE. Acum, că am șaizeci de ani, pot să o spun.

Cu ani în urmă, când Taormina era un sat pe care cei mai mulți călători îl ocoleau în timpul verii, din pricina arșiței, eu l-am căutat tocmai ca să o simt. Arșița era lucrul cel mai important în poezia „Șarpele", pe care D.H. Lawrence a scris-o la Taormina. Numele răsunătoare și asociațiile de idei însemnau și ele ceva pentru mine, ceea ce constituia un alt motiv ca să zăbovesc în orășelul cu străduțe abrupte, din piatră străveche și plin de flori proaspete; m-am oprit lângă Palazzo d'Oro — un alt nume pe care l-am îndrăgit. Dincolo de fețele turnate în fontă aurită aflate pe poarta cu țepușe ce dădea înspre terasă, am zărit un cuplu elegant, o femeie cu păr auriu și un bărbat cu fața de pasăre, îmbrăcați în haine albe lejere și savurând un copios prânz italienesc. M-am închipuit așezat la acea masă. Am gândit: *Vreau să am viața voastră* — genul de dorință invidioasă despre

care eram prea tânăr să știu că însemna să-mi doresc propria desființare.

Îmi scuzam întotdeauna capriciile spunând că sunt sărac și de aceea sunt silit să acționez într-un fel sau altul. Adevărul e că îmi plăcea să risc. Ar fi trebuit să-mi fie rușine. Nu mă comportam urât, ci mai degrabă eram un tip ascuns și arareori sincer. Eram inventiv în minciunile mele. Una dintre ele era să spun că sunt sărac.

Lumea mă cunoaște ca pe un erou. Picturile mele sunt asemeni unor fapte bune, înregistrarea grafică a vieții mele de călătorii, manifestarea unei faraonice „neprihănite profesiuni de credință" — confesiunea negativă: toate sârguincioasele mele călătorii, descoperirile pe care mi le-am însușit, sosirile pe care le-am transformat în triumfuri. Într-o vreme când faimoși pictori stăteau acasă și împroșcau vopsele sau foloseau rigla, ori lipeau pe pânză pene și cioburi de ulcele, pictau dungi și cercuri și imagini monocrome, eu mă aflam în ținuturi îndepărtate pictând portrete de oameni în propriul lor peisaj — oameni simpli, oameni blânzi, toți băștinași, nici unul pozând. Am avut parte de defăimători, majoritatea critici profesioniști, care găseau pricină clarității mesajului exprimat de trăsătura penelului, figurilor bine conturate, privirilor furișe; dar cred că ceea ce îi înveninează e mai degrabă profitul pe care l-am realizat. Cu toate acestea, sponsorii mei și colecționarii i-au sfidat pe detractori și au ales să călătorească alături de mine prin picturile mele, peisajele mele exotice, multitudinea de serii disponibile sub formă de litografii semnate: *Imagini din India, Imagini din China, Imagini din Africa* — nu reprezentări singulare, ci adevărate povestiri.

Atunci când sunt desconsiderat pentru că fac picturi „accesibile", spun că forța mea stă în narațiune. Ce n-am spus niciodată este că povestitorii cei mai ingenioși sunt cei care ocolesc o anume povestire, singura poveste pe care o deține povestitorul; tocmai această evitare este rațiunea celorlalte povești și mai năstrușnice. Sursa narațiunilor fantastice este adesea acest secret, plăsmuitorul recurgând la o tăinuire pentru a sugera adevărul, dar ocolind mereu povestea fundamentală. Or, povestirile pot să nu fie stranii, ci multe și diverse, din același motiv. Acesta e unul dintre ritualurile creației. Cum am spus, aceasta este singura mea poveste.

Un călător înveterat ca mine ar fi putut cu ușurință să găsească un mod de a se întoarce la Taormina, dar am ocolit locul, chiar și când umblam prin Sicilia. Mă împotriveam, deși știam că va veni vremea, când voi fi împlinit șaizeci de ani. Nu bătrân — deși toți ceilalți așa păreau să creadă.

La cincizeci de ani, pictasem un autoportret aniversar înfățișându-mi figura vigilentă, dar impresia subtilă a ochilor chinuiți îi făcuse pe oameni doar să o ridice în slavă ca părând extatică. Au trecut zece ani. Dar șaizeci nu era o ocazie pentru acel gen de autoportret. Simțeam nevoia să călătoresc, și anume în același spirit ca înainte, pentru că în călătorie deveneam altcineva — în acest caz, în luna zilei mele de naștere, cel care fusesem odată, un băiat de douăzeci și unu de ani, în vara fierbinte a anului 1962, când mă găseam în Sicilia, respins de o fată care-mi plăcea, Fabiola, o *Principessa*. „Aici titlul nu înseamnă nimic!"

Totuși, acest titlu nobiliar însemna ceva pentru mine. O urmasem până la Palermo de la Falconara și Urbino — alte denumiri încântătoare —, dar în Sicilia ea se afla acasă și în acele vremuri îi era interzis să fie văzută cu mine dacă nu eram logodiți, sau măcar pe aproape. Ea trebuia să-mi fie neapărat *fidanzata*. Iar eu trebuia neapărat să-i spun că o iubesc, altfel n-ar fi fost decât o târfă, zicea ea. Poate că bănuia că nu eram tocmai serios, ci doar un american obraznic și prea tânăr (Fabiola avea douăzeci și trei de ani) în căutarea Italiei lui Fellini și Antonioni, avid de experiență. I-am zis că sunt existențialist — un cuvânt foarte la modă în Italia anului 1962 — pentru că ăsta era cel mai bun mod de a fugi de răspundere. Eram un tip intens, nerăbdător, dispus la multe, dar foarte atent să nu cad în capcane. De aceea preferam singurătatea. Fabiola voia o poveste de dragoste, voia să o ador. *Iubește-mă*, spuneau ochii ei, *iubește-mă și-ți voi da tot ce vrei*, dar pentru mine dragostea însemna capitulare, dragostea însemna moarte. În acele zile mi-am jurat că nu voi rosti cuvântul.

Și apoi mi-am trăit viața, încă patruzeci de ani, cei care contează cel mai mult, ani dăruiți familiei, ani de zbucium, dragoste și consacrare, dar și cu destule dezamăgiri și pierderi ca să-mi arate că vor veni și altele, mai rele, pe măsură ce ața vieții mele se apropie de mosor.

Din nou în Sicilia, om de șaizeci de ani, am pornit pe urmele pașilor mei, evitând hotelurile de lux, căutând indicii despre eul meu mai tânăr. În aceste zile, Palermo era un loc mai americanizat și mai liber — femei cu telefoane mobile, bărbați în blugi, până și călugărițele aveau un aspect oarecum laic în straiele lor lipsite de eleganță.

Am sunat-o pe Fabiola, dar nimeni nu o cunoștea la singura adresă pe care o aveam și nu era nici în cartea de telefon. Am umblat peste tot în căutarea trecutului, dar n-am găsit mare lucru care să-mi amintească de băietanul modest de atunci și de peregrinările sale prin Sicilia.

Am luat trenul spre Messina, l-am schimbat cu expresul de Catania, m-am dat jos la Taormina-Giardini, am urcat dealul, așa cum urcasem cu mulți ani în urmă, bucuros de acest prilej să-mi pun memoria la încercare, desenând în gând, murmurând cum fac ori de câte ori vreau să-mi aduc aminte.

Hotelurile rezistă timpului mai bine decât restaurantele. Palazzo d'Oro de pe Via Roma era acum înconjurat de clădiri mai moderne; dar el îmbătrânise frumos. A fost o ușurare să aflu că pot să trag din nou acolo, să evoc zilele de demult și să mă țin serios de desen — astfel încât această vizită să fie un eveniment încărcat de semnificație, ori, mai mult decât atâta, un soi de ceremonie, un ritual care să marcheze trecerea anilor.

Mergând pe lângă piscină, o piscină nouă, am zărit o fată, n-avea mai mult de șaptesprezece ani, cu părul decolorat de soare, scurt și ciufulit, tolănită pe un șezlong în dungi. Nu purta sutien; sâni micuți, parcă fără vreo greutate. Ținea picioarele desfăcute, mâinile sub cap, o fantezie în stilul lui Balthus, dar numai câteva secunde, pentru că și-a încrucișat picioarele, s-a sprijinit în genunchi, s-a rostogolit iute, a tras de turul bikiniului auriu — părea un spiriduș, jumătate inocență și jumătate viciu, sau poate era doar o adolescentă plictisită. M-a tulburat. Ea nu mă vedea, așa că mi-am pironit privirea și nu-mi puteam lua ochii de

la ea — sâni atât de mici și fermi, sfârcuri atât de palide la culoare încât îi dădeau un aer de castitate.

M-a condus pe lângă ea un camerist îmbrăcat în cămașă lungă și cu tichie albă — un arab, un *moro* la Palazzo d'Oro.

Tânăra care se bronza la soare a întins mâna spre un pahar cu lichid roz și a început să bea. O priveam, îndrăgostit de mișcarea mușchilor gâtului ei care pulsau pe când gâtlejul i se umplea cu fiecare înghițitură. Mi-am imaginat că și ea mă privește pe deasupra marginii paharului.

În 1962, în drumul meu de la Via Fontana Vecchia, unde locuise Lawrence și — cred — a scris încântătoarea sa poezie de jale și autoacuzare, zăbovisem lângă zidul acestui *palazzo*. Am fost impresionat de nume, de vederea fețelor aurite și, tot privind în jur, de imaginea oferită de bărbatul și femeia care luau prânzul. Voiam să rămân, dar nu aveam bani decât pentru vreunul din hanurile acelea foarte jegoase de pe drum, mai jos de oraș, așezate între plaja publică și calea ferată. Eram înfierbântat și obosit, căci venisem cu clasa a treia a unui tren personal taman la vremea aceea a anului, pe arșiță.

Pe atunci, călătoream doar cu un schimb de haine, purtam o pereche de blugi și o jachetă ripsată de bumbac peste un tricou. Geanta mi-era atât de mică, încât nu arătam a călător, ci mai degrabă a elev venind de la școală, cu cărți și hârțoage. Cu atât de puține bagaje, îmi era ușor să explorez și să iau decizii rapide: să rămân într-un loc, să plec mai departe, să-mi pierd timpul la plajă, să fac autostopul ori să dorm la clasa a treia a unui tren de noapte ca să-mi economisesc banii. Abia la căderea nopții mă hotăram

unde să poposesc, iar acum nu era decât miezul zilei la Taormina. Mi-am închipuit că-i scriu cuiva — poate Principesei Fabiola — o scrisoare pe hârtia cu antetul hotelului Palazzo d'Oro. Văzusem antetul pe foaia cu meniul postată lângă terasă — două fețe aurite de mauri și palmieri, un strop de Africa în Sicilia.

Din camera mea, m-am văzut pe mine cel tânăr intrând în hotel, traversând terasa încinsă, trecând de zidul placat cu gresie glazurată, comandând o cafea și cerând un pahar cu apă, pretinzând că sunt în largul meu.

Acolo unde adolescenta pe jumătate despuiată ședea acum pe șezlong, pe vremuri era o copertină — puțină lume se bronza la soare în Sicilia pe atunci — și sub copertină, lângă peretele bazinului, acel cuplu cu pălării identice de Panama, femeia în alb și purtând încântătoare mănuși de dantelă, părând doi îndrăgostiți adânciți în conversație, fără nimeni în preajma lor.

De la distanță — și ochii îmi erau împăienjeniți din pricina nopții nedormite — femeia cu părul de aur arăta tânără și atrăgătoare — vreo treizeci și ceva de ani probabil —, iar bărbatul părea ceva mai atent decât un soț. I-am luat drept amanți, după modul în care el o ruga insistent, implorând-o parcă neajutorat, așa cum mă implora Fabiola. Mâncarea din fața lor părea delicioasă — salatele și gustările numite *antipasti* care se servesc la prânz vara în Italia, tomate galbene, salată roșie, felii de carne, cozi de homar, creveți, măsline și murături, anghinare și inimi de palmier, sucuri de fructe în pahare înalte — și ziua splendidă, marea albastră în zare, un firicel de fum cenușiu înălțându-se din Etna, și hotelul scund cu ziduri groase.

Cei doi păreau desprinși dintr-o poveste, cu pălăriile lor albe, sub uriașa copertină verde.

Iarăși am gândit: *vreau să am viața voastră*; și i-am urât cu o ură pe care o simțeam în cerul gurii, ceva nefamiliar și coroziv. Ei habar n-aveau cât erau de norocoși, iar eu încercam în gând să-i mut de-acolo, așezându-mă pe mine la masa lor în această minunată amiază siciliană, luând prânzul, fără nici o grijă și având o cameră la acest hotel cu nume uluitor. Curiozitatea mi-a dat curaj, m-am ridicat și m-am apropiat de ei, continuând să fac schițe cu plăcile de gresie glazurată, florile agățătoare de pe zid și marea albastră de dincolo de vârfurile plopilor și chiparoșilor. Adesea privitorii îmi ziceau „Hai să văd și eu", cerând voie să se uite la schițele mele.

Cei doi nu ziceau nimic și, apropiindu-mă și mai tare de ei, mi-am dat seama că doar marea era aievea.

Văpaia soarelui fusese blândă cu femeia, îi netezise și îi simplificase trăsăturile. După buze, mi-am dat seama că era mai bătrână decât am presupus, o față albă ca de pește, încordată, păr blond oxigenat, un trup foarte slab — un băț de fată cu aer înfometat. Dar eram încă intrigat de pălărie și ochelarii de soare, de părul ca spicul și mănușile ei de dantelă. Bărbatul mâzgălea ceva într-un carnețel, mâncarea era neatinsă și probabil de-acum de nemâncat.

Eram gata să mă întorc la masa mea când omul m-a salutat și mi-a făcut semn să mă apropii. Din felul cum își îndoise degetul și din intonație, mi-am dat seama că era străin, nu italian.

— Vrem să-ți vedem schițele, mi-a zis.

Exact cum îmi închipuisem, totuși am ezitat.

— Va trebui să ni le arăți nouă, zise, cu acel fel de încredere pe care o asociam cu oamenii bogați. Nu mai e nimeni altcineva aici.

În momentul când am zis „da" am fost trădat de sentimentul meu inițial, *Vreau să am viața voastră*. Îi văzusem pe cei doi ca pe niște îndrăgostiți ce împărtășeau o masă romantică. Nici că se putea greșeală mai mare. Mi-am dat imediat seama că mă înșelasem și aveam impresia că va trebui să plătesc pentru invidia cu care-i găsisem atrăgători și-mi dorisem să le iau locul și să am ce aveau ei. M-am apropiat de masa lor dezamăgit și totuși silit să mă conformez, pentru că nu aveam unde să mă duc altundeva.

— Tocmai ai sosit la Taormina?

— Sunt aici de ceva vreme, am răspuns evaziv. Am făcut niște desene în oraș și un pic de cercetare literară. D.H. Lawrence a stat mai sus, pe Via Fontana Vecchia, în anii '20.

De fapt, fusesem zece minute la casa lui Lawrence, căutând un jgheab de apă să-l desenez. Nu le puteam spune adevărul sau să le dezvălui ceva despre locurile tari de la clasa a treia, lungul drum în sus pe deal, duhoarea țigărilor numite Stop; erau pur și simplu prea îngrozitoare.

— Nevasta lui era nemțoaică, a zis femeia de parcă m-ar fi corectat. Și Thomas Mann a fost aici.

Din această afirmație și după accent, am dedus că e nemțoaică, dar pe urmă n-a mai zis nimic. Bărbatul, oacheș dar cu trăsături frumoase, cu o față îngustă și nas acvilin, a dus conversația mai departe, lăudându-mi schițele și punând întrebări. I-am răspuns nesincer, ca să mă înfățișez într-o lumină favorabilă.

Mă înșelasem cu privire la vârsta lor. La douăzeci și unu de ani nu ai habar de timp și nu poți aprecia vârsta cuiva — treizeci și opt de ani înseamnă bătrân, patruzeci fără speranță, cincizeci străvechi, și oricine a depășit și acest prag devine de-a dreptul invizibil. Plăcut și urât sunt singurele criterii. Nemțoaica nu era urâtă, dar în încercarea ei de a arăta tânără părea o păpușă nu tocmai de soi.

Cu toate acestea, erau evident bogați și pe atunci pentru mine bogații semănau cu miticul El Dorado: rasa de aur a giganților puternici în toate cele, chiar superiori din punct de vedere fizic, protejați, capabili să cumpere orice, încrezători, vorbind o limbă aparte și, de la înălțimea palatelor lor, neavând ochi pentru muritorii de rând. Era dureros să gândesc astfel despre cei doi. Am încercat să uit cât de limitate îmi erau opțiunile. Și că, dacă voiam cu adevărat să reușesc în viață, trebuia să pătrund în acel palat și să locuiesc efectiv acolo — nu să iau cu asalt fortificațiile, ci să mă insinuez, să mă strecor printr-o gaură de șoarece, să intru printr-o ușă de din dos.

Femeia părea să-și zâmbească sieși și-și punea în evidență profilul, cu bărbia ușor ridicată pe un deget îmbrăcat în dantelă al mâinii sale înmănușate.

— Tocmai vorbeam despre operă; mare păcat că *Teatro Greco* de aici nu are nici o reprezentație, a zis bărbatul.

Replica asta mi-a picat bine. Nu aveam eu resurse materiale, dar eram citit, vorbeam italiana și, în misiunea mea hotărâtă de autoeducare, mă străduisem să cunosc cât mai mult posibil despre operă.

— Tocmai am văzut la Urbino un *Otello* nou, am zis.

— Domnul Verdi are mare priză la publicul de rând, a spus femeia.

— Nu *Otello* de Verdi, am replicat.

Asta i-a cam pus în încurcătură, chestie care mi-a plăcut și mi-a dat curaj.

— *Otello* de Rossini. Au făcut versiunea cu final fericit.

— Opera franceză e mai pe gustul meu, a zis bărbatul.

— Îmi pare rău că Bizet a dat greș cu *Salammbô*.

— Nu există nici o *Salammbô*, a spus femeia, cu fața contractată de tonul certăreț.

— N-a mai terminat-o. Nu l-a lăsat Flaubert.

Să fi fost oare adevărat ce spuneam? Oricum, ei m-au crezut. Ascultau cu atenție deșteptăciunile mele. În loc să discut despre Wagner sau Verdi, pe care i-ar fi cunoscut bine, m-am arătat inteligent menționând lucrări obscure. Avem tendința să-i credem pe alții pe cuvânt — deși eu nu știam mare lucru, ascultasem doar discurile, nu văzusem spectacolele. Dar eliminând operele celebre din discuție, le-am abătut atenția. Eram tânăr, dar plin de șmecherii.

— Eu îmi procur bilete la Glyndebourne în fiecare an.

Spunând asta, femeia a dezvăluit că bărbatul nu-i era nici soț, nici amant. Altfel ar fi spus „noi". Omul îi era ori valet, ori amic.

— Avem o operă foarte bună la noi acasă. La Boston. Și la Tanglewood, în Lenox.

— Așa am auzit și eu, a replicat bărbatul.

Asta am zis-o ca să-i impresionez, să-și dea seama cu ce persoană inteligentă și cultivată au de-a face.

— Aveți dreptate. Păcat că nu folosesc amfiteatrul grec pentru operă.

— Ba da, sigur că îl folosesc, a spus bărbatul.

Temându-mă că mi-am arătat ignoranța, am mai riscat o generalitate și am zis: „Vara asta, vreau să spun”, iar bărbatul a încuviințat din cap și eu am știut că mă avânt orbește.

— Dar locurile sunt atât de tari, a zis femeia, refuz să mă așez pe marmură. Eu vreau un scaun moale, în lojă.

Scârbă răsfățată, ai fi zis auzind-o, dar eu am admirat-o pentru sinceritate și refuzul de a face compromisuri. Nu-mi trebuie mie ruine grecești, dă-le-ncolo de bănci antice de piatră de la Siracusa și Taormina.

Am mai vorbit o vreme — banalități despre căldură, strălucirea orbitoare a amiezii, florile sălbatice, pustietatea locului, absența turiștilor.

— De-asta am venit eu aici, zise femeia.

Din nou acel „eu” mi-a spus că ea era șeful, iar bărbatul pur și simplu un accesoriu.

— Ai luat prânzul? a întrebat bărbatul cu un gest care cuprindea toate farfuriile cu mâncare. Servește-te, te rog.

Eram lihnit de foame, totuși am refuzat politicos. Eram prea mândru să accept și, oricum, arătându-mă reținut și politicos, ei aveau să se simtă în siguranță și să mă respecte mai mult.

— Atunci, pe noi ne scuzi? și bărbatul luă dintr-o salată.

Femeia, tot cu mănuși și servindu-se de un instrument din argint, străpungea măsline dintr-o farfurioară cu *antipasto* și le mânca pe ciugulite.

— Mi-a făcut plăcere să vorbesc cu dumneavoastră, am zis și m-am scuzat.

M-am întors la masa mea și la ceașca goală de cafea, mi-am deschis din nou blocul de desen și m-am adâncit în hașurarea unei schițe pe care o făcusem.

Cei doi au mai discutat o vreme. Apoi femeia s-a ridicat încet și, maiestuos, căci rochia ei albă era lungă și frumoasă, a părăsit terasa care strălucea în soarele orbitor. Bărbatul a achitat nota — treaba aceea italienească cu farfurioara, nota împăturită, na-ți-o ție, dă-mi-o mie și ceva vorbe cu chelnerul. Când chelnerul a plecat cu farfurioara cu bani în mână, bărbatul a venit la masa mea.

M-a privit lung și apoi a zâmbit în mod familiar, ca și cum mă cunoștea bine.

— Am aranjat să stai aici, mi-a zis. Am fost și eu student odată — și, cum eu începusem să protestez politicos, a continuat: Nu, nu. Va fi plăcut să te avem vecin. Vom mai sta de vorbă.

Mă citise de minune.

O EXPLORARE PROFUNDĂ A MECANISMELOR NEVĂZUTE CE ANIMĂ DORINȚA SEXUALĂ

Un tânăr american sosește la Palazzo d'Oro, în Sicilia, în anii '60. Sărac, dar debordând de trufia tinereții și de talent artistic abia înmugurit, acceptă propunerea de a deveni companionul unei frumoase și fascinante aristocrate. Iar relația lor — formală și rece în timpul zilei, toridă și pătimașă noaptea — îl duce într-un punct în care nimic, nici măcar iubita lui, nu este ceea ce pare.

UNA DINTRE CELE MAI PLINE DE FORȚĂ ȘI INCITANTE SCRIERI ALE LUI THEROUX

„O culegere de povestiri decadente, captivante… Evocând fie sofisticarea plictisită a aristocraților europeni, fie trivialitatea adolescenților americani, Theroux scrie cu o grație și o economie a limbajului absolut irezistibile." – MAIL ON SUNDAY

„Intriga erotică se află în miezul acestor narațiuni, fiecare dintre ele transformând teritorii cunoscute într-o poveste miraculos de stranie." – VOGUE

„Atenția lui Theroux pentru detaliu este seducătoare, iar imaginația sa fascinantă." – IRISH INDEPENDENT

„Extrem de tulburător. O demonstrație de maestru în utilizarea detaliilor și a evocărilor încărcate de senzualitate." – FINANCIAL TIMES

LEDA, *imprint al*
GRUPULUI EDITORIAL CORINT

Imaginea copertei: Jody Frost
Designul copertei: Andreea Apostol

RECOMANDAT DE:

www.ledabooks.ro
ISBN: 978-973-102-379-3
9 789731 023793
www.grupulcorint.ro